

til Retsbelæring og Retsudvikling vilde derved ske fuld Fyldelst, idet man paa lige saa tilfredsstillende Vis som ved den offentlige Votering vilde kunne faa Adgang til at se, hvad der virkelig har været afgørende for Voteringen, og Adgang til at se den Retsudvikling, som afspejler sig i de forskellige voterendes Standpunkter. Ogsaa de paaberaabte Hensyn til under bevægede Forhold at undgaa politisk farvede Domme vilde, hvis dette Hensyn i det hele har nogen Betydning, fyldestgøres fuldt ud gennem en saadan Mellemvej. Derfor forekommer det mig, at det under de videre Drøftelser bør undersøges, om man ikke netop paa dette Punkt kunde finde en Løsning, der kunde virke samlende overfor de Anskuelse, der hidtil har været fremsat. Ogsaa den af den højtærede Justitsminister paaberaabte Interesse for Administrationen af at faa fuldt Kendskab til Højesterets Stilling, bl. a. paa Grund af Bestemmelsen i Grundlovens § 70 om, at Domstolene er berettigede til at paakende ethvert Spørgsmaal om Øvrighedsmyndighedens Grænser, kan fuldt ud fyldestgøres gennem en saadan Ordning. Det samme gælder den for Lovgivningsmagten paaberaabte Interesse under den Forudsætning, at Højesteret er berettiget til at paakende Spørgsmaalet om Lovens Grundlovmæssighed, hvilket Spørgsmaal jo er rejst i denne Forbindelse. Skønt det neppe kan siges at have nogen direkte Tilknytning til det Lovforslag, der her behandles, vil jeg, da det nu har været fremdraget under Forhandlingen, gerne gøre nogle Bemærkninger ogsaa om dette særlige Spørgsmaal, der er et af de mest omtvistede statsretlige Spørgsmaal.

Allerede paa den grundlovgivende Rigsforsamling i 1848—49 var det Genstand for den livligste Drøftelse. Meningerne var delte, og nogen bindende Afgørelse blev ikke truffet. Ogsaa i vor Retsvidenskab har det været Genstand for livlig Diskussion, idet nogle Forfattere har bestridt, at Domstolene havde Ret til at prøve Lovens Grundlovmæssighed, Forfattere som Nøllemand, Holck og i den senere Tid Troels-Jørgensen, medens derimod Flertallet af retsvidenskabelige Forfattere: N. C. Ussing, Scheel, Deuntzer, Julius Lassen, Viggo Bentzon, Henning Matzen, Knud Berlin og andre, har hævdet den modsatte Opfattelse, altsaa den Opfattelse, at der tilkom Domstolene Ret til at prøve, om de af Rigsdagen vedtagne Love var i Overensstemmelse med vor Grundlov. Og for denne Opfattelse, der

saaledes kan siges i de senere Aar at have været den almindelige i dansk Retsvidenskab, har ogsaa adskillige Højesteretsdomme givet Udtryk, uden at dog nogen Lov er kendt grundlovsstridig, uden at altsaa Sagen har haft mere end teoretisk Betydning.

Det er ikke blot herhjemme, men ogsaa i andre Lande, Spørgsmaalet har været Genstand for livlig Drøftelse, navnlig i Forbindelse med de mange nye Forfatninger, som de seneste Aars politiske Omvæltninger har skabt. Spørgsmaalet er derfor saa stort og omfattende, at det er umuligt her at behandle det blot nogenlunde indgaaende. Paa en særdeles interessant Maade er imidlertid de forskellige Synspunkter kommet frem under Drøftelserne i den grundlovgivende tyske Nationalforsamlings Forfatningsudvalg af den nye tyske Forfatning af 11. August 1919. Der var her af nogle Medlemmer stillet Forslag om, at naar 100 Medlemmer af Rigsdagen forlangte det, skulde en særlig Domstol, en saakaldt Statsdomstol, prøve Lovens Forfatningsmæssighed. Den daværende tyske Minister, Medlem af det demokratiske Parti, Dr. Preuss, Weimar-Forfatningens Ophavsmand, siger om det Forslag, der saaledes var stillet i den grundlovgivende tyske Nationalforsamlings Udvalg — jeg udbeder mig den højtærede Formands Tilladelse til nogle Citater —: „Jeg vil anse en saadan Bestemmelse“ — siger Dr. Preuss, der altsaa tilhørte det demokratiske Parti — „for meget betænkelig paa Grund af dens negative Karakter og som en Fornægtelse af Retsstatens Idé i det nye tyske Rige. Domstolenes Prøvelsesret bestaar ubetinget, hvor den ikke udtrykkelig er udelukket. Jeg maa gøre opmærksom paa, at dette Spørgsmaal har været drøftet, før den nye Forfatning er sat under Debat. Fra den ene Side blev det Ønske fremsat, at en Bestemmelse, som udelukkede denne Prøvelsesret, maatte blive optaget, fra en anden Side, at Sætningen udtrykkelig skulde fastslaaes i Forfatningen. Jeg har udtalt mig for, at der ikke blev optaget Bestemmelser hverken i den ene eller den anden Retning, og jeg er af den Overbevisning, at Domstolenes Prøvelsesret giver sig af sig selv, naar intet derom siges.“ Og senere siger den daværende tyske demokratiske Indenrigsminister: „Efter min Mening kan man ikke tænke sig nogen Dommervirksomhed, i sin fulde Udfoldelse, naar Domstolen bliver tvunget til at anvende en Lov, som efter dens faste Overbevisning er materielt forfatningsstridig.“ Og han siger bl. a., idet han hen-